

N. IORGA

RĂSBUTAREA
PĂMÂNTULUI

TRAGEDIE ANTICĂ ÎN 3 ACTE

PENTRU TEATRUL
ÎN AIER LIBER

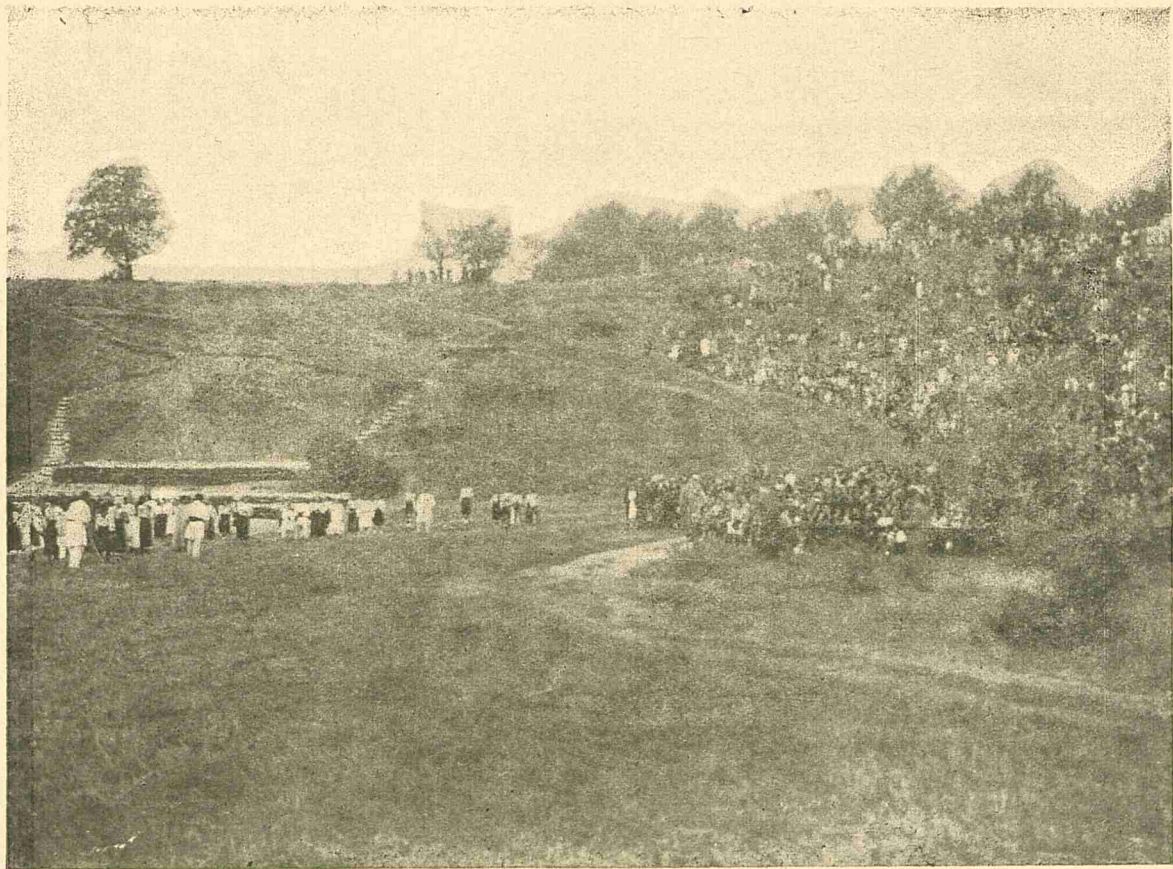
VĂLENI-DE-MUNTE

AȘEZĂMÂNTUL TIPOGRAFIC „DATINA ROMÂNEASCĂ”

1938

PERSONAGIILE

ȘEFUL INDIGENILOR
PREOTUL „
REGELE NĂVĂLITORILOR
REGINA
FIUL REGELUI
PREOTUL CEL MARE ASIATIC
PREOTUL NĂVĂLITORILOR
UN CÂNTĂREȚ BĂTRÂN
PLUGARI, OSTAȘI, STRĂJERI.
POPOR: BĂRBAȚI, FEMEI,
TINERI ȘI BĂTRÂNI.
CORUL.

Actul I, 1.

ACTUL I-iu

O regiune antică de țărani. Mulțime, șeful ei, preotul.

Scena I-iu.

PREOTUL, ȘEFUL, -GLASURI.

PREOTUL.

Ni-au dat zeii o roadă cum rar se întâlnește,
În largile grânare averea noastră crește.
Ni sânt asigurate a' muncii răsplătiri.
Să meargă 'n largul țării prin trâmbițe rostiri !

Altarele să fie de daruri încărcate,
Când sfânta bucurie prin inimi ni străbate :
Alătura de snopul de aur strălucind
A' jertfelor prinosuri spre ceruri se aprind.

Îți dăm din truda noastră, o zeu ocrotitor,
Ce e mai bun din grâul greu al câmpiilor,
Din turmele ce 'n largul pășunii se răsfăță,
Pe cea mai grasă juncă adusu-ți-am de față,

Și tu, o bună țară de miere și de lapte,
Tu ce cuprinzi atâția voinici, vestiți în fapte,
Și sceptrul stăpânirii întinzi din munte 'n mare,
Primește, sfântă zână, fiasca închinare.

ŞEFUL.

Aşa... Nu ne-am trudit în zădar pe acest pământ care ani de zile a fost nerodnic ca atins de un blăstăm. Am despreţuit sfatul să lăsăm fără atingerea cu plugul coaja încremenită a unor țarini care nu voiau să-și deschidă sânul pentru ivirea sămănăturilor noi. Un glas tainic ni spunea că totuși la sfârșit avem și noi zeii noștri în locurile care afară de noi n'au cunoscut alți stăpâni.

Din nou au țâșnit la soare firele binecuvântatei sămănături și astăzi n'ajung hambarele ca să încapă atâta bunătate a maicii noastre, atâta har ce ni vine de la acești zei ai noștri, cari sânt..

UN GLAS.

În cer, de-asupra, alături cu stăpânii cei mari ai lumii...

UN ALT GLAS.

În adâncul apelor, unde în freamăt de unde l'înțelegem glasul...

UN AL TREILEA.

În soarele cald, care ni sărută frunțile și ni încălzește inimile...

UN AL PATRULEA.

În taina pădurilor pline de umeda umbră prielnică sesurilor chinuite de arșiță...

PREOTUL.

Și înainte de toate ei sânt în voi... În muncă și în rugăciune, în iubire și în petreceri.

GLASURI.

Și în petreceri...

ALTELE.

Da, în petreceri...

PREOTUL.

E ceas de veselie... Inceapă cântecele!

(Se aud cântecele.)

PREOTUL.

Și horile! *(încep danșurile.)*

PREOTUL.

Țerm sfânt și bun,
Pământ străbun,
Pământ muncit,
Nepângărit,
Supt cer senin,
Munca ți-o 'nchin
Ție deplin,
Și, în vecie,
Mărire ție!

(privește în zare.)

Dar ce se mișcă 'n zare? Sânt oameni ce sosesc.
Dar ce pot să găsească în locuri ca a' noastre?
N'am apucat corăbii să vie 'n acest loc.
Întinsa Mare-i goală, doar luntri de pescari
Își caută o hrană săracă și de-aici.
Auzi? Ceva pornește în marginea de-Apus...

ȘEFUL.

(se ridică pe culme și caută.)

Să văd... Străini sânt... Pasul nesigur li-i, cu frică...
Să fie din vre-o țară departe negustori?
Ei vin să ni aducă bielșug și norocire?

UN SĂTEAN.

Spuneau la noi bătrânii că lumea toată e
 Mai largă decât țermul din fața noastră, care
 Nu-l știu nici corăbierii cei mai deprinși la noi...
 Acolo sânt orașe vestite : numai aur
 Pe coifuri și pe zale. Palate își trimet
 Spre cer înalte turnuri... Și oamenii sânt altfel..

PREOTUL.

Destul.. O taină spune că ei dușmâni ni sânt,
 Că monștri fără număr de-acolo or să vie :
 Va fi războiu și sânge atâta vor vărsa !..

ȘEFUL.

O, vai, ce ne așteaptă !..

PREOTUL.

Ba nu ! căci pân' la urmă
 Odraslele străine în foc vor dispărea.
 Și zeii noștri iarăși vor fi stăpâni aicea..
 Dar noi vorbim, și iată-i cum vin în negru șir...
 Ce știm cu care scopuri... Poporul să se-adune !..

ȘEFUL.

Popor al țării noastre, primejdii ni sosesc.
 Lăsați și bucurie și cântece și jocuri.
 De sânt prieteni, mâna să li-o întindem ; iar,
 De sânt dușmâni, cu arma străbună să dăm crunt.

PREOTUL (*speriat*).

Ce iute vin ! Ai zice că sânt niște vedenii !

ȘEFUL.

O, nu, dar printre dânșii văd eu venind spre noi
 Un șef ce stă 'nainte... Oțelele-i lucesc.

Actul I, 2.

PREOTUL.

Și cei d'intăiu prin apă au și pătruns aice,
Pe când în depărtare s'aprind lumini fugare :
Tot țermul nalt al mării cuprins este de focuri...

Scena a II-a.

ACEIAȘI.

ASIATICII : REGELE, PREOTUL NĂVĂLITORILOR,
MULȚIME.

REGELE.

Sântem acum la țermul dorit. Frumoase locuri!

PREOTUL CEL NOU.

Nu sânt ca ale noastre, înguste și pustii,
Pe câmp se odihnește o roadă fericită,
Și oameni stau în calea noastră... O, ce săraci !
Veșmântul lor o zdreanță-i și casele-s bordeie...

REGELE.

Ci strigă către toată mulțimea d'impjur
Să vie, ca să prindă putere cucerirea...

PREOTUL CEL NOU (*către ai săi*).

O, voi popor ales al Domnului, viță binecuvântată,
moștenitori ai pământului întreg pe care v'au făcut
zeii ca să vă dea robi pe toți acei ce muncesc în
sudoarea frunții și nu pot să-și ridice capetele ca
stăpâni, — adunați-vă ! Ați biruit pe vasele stropite cu
sfântă aghiasmă furtunile adunate de demoni, vrăjmașii
noștri, ați tăiat sigur brazda trecătoare a valurilor.
Țara nouă vă stă înainte : luați-o, stăpâniți-o ! A
voastră e ! Cine se pleacă, la muncă ! Iar cine resistă,
la moarte !

GLASURI.

(Zvon depărtat.)

La moarte, la moarte!

*(năvăliorii înaintează.)*REGELE *(către indigeni).*

Voi cari aste locuri le-ați stăpânit din vechiu,
 Solie vă sosește că domnul este altul :
 În fața lui ca robii vă cer să vă 'nchinați.

PREOTUL.

O, nu, atâta încă la cei găsiți n'ajunge.
 Ca oameni ai țărânei din care s'au născut,
 Ființa lor rămâne etern necurățită
 De zeii singuri cari aici vor stăpâni.
 Pe noi, fiii lumînii, ei ne pot pângări :
 O sabie se 'nalță asupra lor : lovește!

ȘEFUL *(indigenilor).*

La arme, fii ai țării străbune! Dați în ei!
 În lupta ce se 'ncepe și zeii vă ajută!

GLASURI *(la indigeni).*

Noi nu putem cu astfel de dușmani să luptăm.

ALTELE *(de la ei).*

În arma lor e fulger ce l-au furat din cer,
 Ce pot măciuci și bețe, unealta lor când taie ?
 Nu-s oameni, ci din lumea adâncului sosesc.
 Sânt demoni fără nume și făr' asemănare.
 Tu, preote, rostește cuvânt liberator,
 Și duhurile rele vrăjite de furtuni
 Să plece 'n lad de unde îi scoase ceasul rău,
 Iar noi să reîncepem frumoasa serbătoare!

Actul I, 3.

PREOTUL INDIGENILOR.

O zei, în cari-a noastră putere sprijină,
 Voi cari n'aveți nume, căci nu vă osebiți
 De nimeni alții, vremea veni să faceți fapta
 Pe care nu e vrednic s'o 'ndure niciun om.
 Ostașii n'au putere dihanii să înfrunte
 Și armele din mână li cad când văd lucind
 În mâinile vrăjmașe un foc răpit din ceruri,
 Dar voi aveți putere oriunde; ci, mai mult
 Decât în orice parte, aici. Al vostru-i cerul
 Întreg de-asupra noastră, iar noi sântem născuți
 Din vлага astor locuri ce-s în primejdie.

(aruncă miresme pe altar.)

ȘEFUL INDIGENILOR.

O zei, de-a noastră soartă de ce nu vă 'ndurați?
 Priviți, ei scot un fulger din teaca luminoasă.
 Sânt mulți cât firul ierbii, puternici sânt și-armați
 Cu mijloace grozave. Noi nu putem răzbi
 Cu-o astfel de putere ne mai închipuită...

PREOTUL.

Stau muți acei ce toate 'n puterea lor le au?

(cu desperare.)

Noi n'avem zei ca lupta cu demonii s'o poarte.

(cade în genunchi înaintea regelui.)

Oricare-ai fi tu care sosești adus de vânt
 Și-aduci cu tine astă oștire neștiută,
 Îndură-te de vechii stăpâni la cari vii.
 Ei n'au greșit nimica de să-i dai pradă morții.
 Ce vrei? De este roada pe care-o am muncit,
 Culege-o! Ți se 'nchină din inima învinsă
 De este ca din sânge cruzimea să-ți hrănești,
 Primește pe al nostru ca o răscumpărare :

Pe-acest stăpân de țară și bietul trup al meu,
 Dar cruță pe aceia ce nu au nicio vină
 Că stau pe locu'n care cu toții s'au născut
 Și-ai lor au fost tot astfel născuți din neam în neam.

REGELE.

Eu nu culeg o muncă pe care n'am muncit-o.
 Si sângele nu este aceia ce râvnesc,
 Ci vreau pământul ăsta să-l dau zeilor noștri.

PREOTUL CEL NOU.

L-am luat de-acuma pentru alți zei, adevărați.
 De azi aceste ceruri, aceste ape, munții...

(strigăte la indigeni: vai, vai !)

Din cari se coboară mulțimile ce vin,
 Si Marea asta însăși pe care-am străbătut-o,
 A 'noastre sânt... A 'noastre vor fi în veci de veci !

GLASURI *(la indigeni)*.

Atunci mai bine moartea...

PREOTUL CEL NOU.

Dar zeii noștri puri
 O carne pângărită n'o sufăr pe altare.
 Sânteiți fii ai țărânei acesteia ?

STRIGĂTE *(la indigeni)*.

Da ! da !

PREOTUL CEL NOU.

Atunci ca robi de dânsa în veci legați veți fi
 Alături cu vita prin care faceți brazda.
 Pe țara noastră nouă altare noi clădim.

(se ridică altarul).

PREOTUL CEL NOU.

O zei ai biruinții, pe cari v'am adus
În vasele 'ndrăznelii ce taie mărire,
O zei mari ai luminii și-ai aurului clar,
A voastră este astă moșie cucerită
Și robii voștri—acea cari-o au locuit.
Cântări să se ridice și 'nceapă horile!

(noi cântece și hori, ale străinilor.)

ACTUL al II-lea

(Indigenii, zdrențoși, oboșiți.)

Scena I-iu.

INDIGENI, OSTAȘI, REGELE, REGINA, FIUL LOR.

UN PLUGAR.

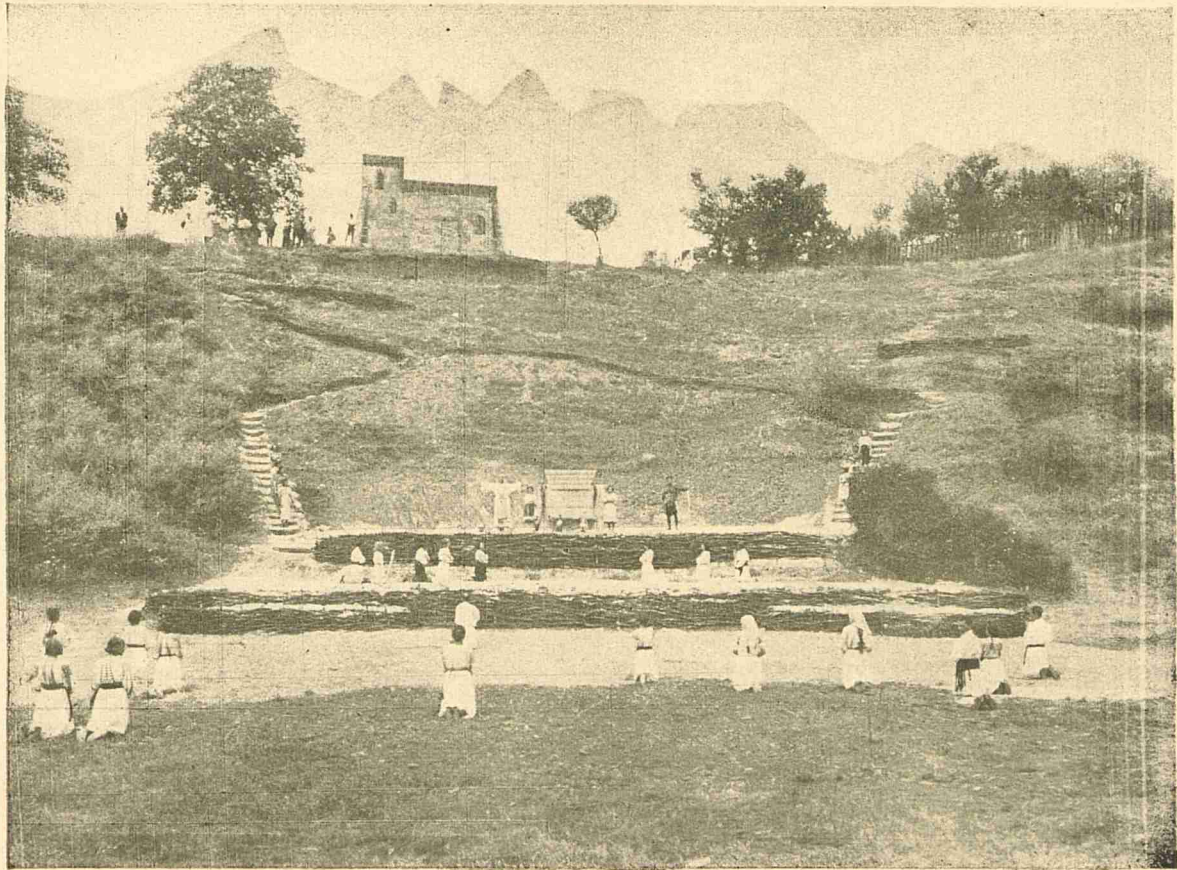
Ce grea îți pare munca de nu e a ta roada,
Ci tu hrănești pe altul din trudă și sudori :
Străinul...

O FEMEIE.

O, străinul, acest domn nemilos !...
În dinți ni e zăbala, de dânsa sângerăm.
Mi-e scârbă, ură-mi este de grâul ce răsare,
În brazda ce-i udată de-a' noastre osteneli,
Și de copiii cari îi facem ni e teamă :
Vor fi și ei aceiași robi veșnici ca și noi,
Din ziua când veniră stăpânitorii noștri.
Mai bine moară pruncii și sânul fie sterp,
Decât muncă din muncă, și rob din rob : atâta !

ALTĂ FEMEIE.

Blăstămul nostru cadă pe ei din neam în neam...
Să nu răsară alții din cei ce ne'ncetat
Privesc la istovirea acestui bun popor.
Să ardă 'n foc, și boala cumplită secere-i !

Actul II.

UN PLUGAR.

Da, n'am știut cu pieptul să stăm în fața lor
 Și azi se ia și cârja bătrânului, toiagul
 Păstorului ce paza o lasă doar în câni.
 Atunci să se răpadă pe ei blăstămul nostru
 Și taina lui să facă din ei ce li dorim!

O FEMEIE.

O, cântecul de-odată, ce n'a mai răsuna
 În locurile care nu mai știu bucuria?
 Acuma se ridică un plânset de dureri:
 Răsună valea întreagă de-a noastră tânguire.

CORUL

Pământ nobil, străinului pradă,
 Neconținut puterea să-ți scadă!
 Tu roada-ți oprește,
 Căci lui doar îi crește:
 Mai bine pradă morții
 Supt blăstămul sorții!

(Apare straja de sus.)

STRĂJERUL.

Ce-s strigătele-acestea care opresc munca? Aveți
 poruncă să cântați? Și cântec e, o, barbarilor, această
 tânguire molâie și proastă? Destul! Femeile să tacă!
 Și voi, bărbați cari trebuie să vă puneți la trudă, la
 ce vi-s mințile?

(cătrefre preot.)

Iar tu, moșnege cu pletele lungi și barba albă,
 vrăjitorule, la ce te uiți, în loc să-ți faci datoria?
(il lovește : un lung strigăt de durere se ridică din mulțime.)

GLASURI.

È preotul. O Doamne, nici el nu e cruțat ?

STRĂJERUL.

Ce preot ? Voi n'aveți lege ! Din boscoadele voastre nu se ridică o rugăciune. Îngăimați numai cuvinte, ca să pierdeți vremea, care nu e a voastră, ci a stăpânului. Unde nu sânt zei — și voi nu-i aveți ! —, cum îndrăzniți a-mi vorbi de preot ? La cea mai grea muncă pe acest leneș l-om pune !

O FEMEIE.

Ni-ați luat tot : atâta mângăiere aveam. Lasă-ni-o !

UN BĂRBAT.

(cătref preot.)

Sânge îi curge pe frunte : din lovitura ta, răni ni s'au făcut la toți pe trupuri.

În el se aduna tot ce am fost, de când căpetenia, urmașul vechiului stăpânitor, s'a dus să doarmă supt brazdă.

STRĂJERUL.

N'ați avut stăpânitori, și nici nu aveți. Pentru a stăpâni se cere binecuvântarea zeilor, și zeii voștri închipuiri sânt. Închipuiri numai și umbre !

La muncă ! Tovărăși, să-i îndemnăm la muncă !

(Străjeri răsar din toate părțile și împung cu sulițele mulțimea. Strigăte de durere.)

STRĂJERUL

(cătref preot.)

Tu-i tulburi și tu taci ! De pe urma ta au fost

totdeauna nemulțămirea. Tu-î așăți pe neștiutorii și necuvântătorii ăștia... Prin tine i-am pedepsit și-i voi pedepsi.

(il împunge.)

De ce taci ?

PREOTUL.

Tăcerea e pecete pe buze 'nsângerate,
Pe buzele amare de multele dureri.
Căci sânt oare cuvinte prin care nenorocul
Acestui neam de cîinste să poat' a se rosti ?
Nici marea în furtună, când plînge 'n mii de valuri
N'ar fi în stare-atîta năcaz a întrupa
Și-a fi de o potrivă cu atîta umilință
Ce ni-a adus venirea voastră, o, cruzi străini !
Eu tac: veni-va vremea ca zeii să vorbească.

STRĂJERUL.

Tu blăstămi... Nu-ți ajunge oare pedeapsa ce ți s'a dat ? Uneltitorule, moartea te așteaptă...

PREOTUL.

Doresc să vie moartea, al izbăvirii înger,
Să vie, să ne prindă în albul ei veșmânt :
Cu el să ne înalțe spre sfînta libertate !

STRĂJERUL.

O vei avea. Tu și ei...

PREOTUL.

Sânt capetele noastre supuse săbiei.
Lovește înc'odată !...

STRĂJERUL.

Nu pentru-a-ți fi pe plac...

PREOTUL.

Noi vom muri, dar astă cetate blăstămată
În flăcări se va pierde : va arde rug imens,
Veți fi voi jertfa care-o așteaptă zeii noștri,
Și-atuncea în morminte noi, morți, vom tresări.

STRĂJERUL.

Poruncă n'am, dar nicio răbdare n'ar ierta aceste
cobiri criminale! Cetatea va rămânea în veci înaltă,
mândră, sfântă... Dar tu, du-te acuma la demonii tăi,
din cari ți-ai făcut lege de înșelare pentru oamenii
prostului tău neam.

(Il străpunge.)

ALT SOLDAT.

Ascunde-1! Să nu vadă regele. E prea blând și
bun cu oricine. Nu e ca regina...

ALT STRĂJER.

O, mândra și cruda noastră regină...

PRIMUL STRĂJER.

Noi vorbim de dânșii, dar iată-i. Ei vin să se
închine Mării, Maica noastră. Privește ce strălucire.
Numai aur din coifuri până 'n sandale și părul ei
de aur întrece prin strălucire aurul cel mai curat
al juvaierelor celor mai scumpe.

Privește și băiatul: frumos flăcău...

ALT STRĂJER.

Și mândru...

AL TREILEA.

Ce lumină îi scapără din ochi!..

AL PATRULEA.

Și cum îi invârte de nebunește!..

PRIMUL.

Vom avea domn mare din el. Și, cum fiecare din acest neam găsește alte pământuri pentru a le pecetlui cu robie, cine știe prin ce locuri ne va duce și acesta..

AL DOILEA.

Peste alți munți, peste alte mări..

AL TREILEA.

Fără capăt..

Să li strigăm: La mulți ani cu glorie, Domni ai noștri.

*(strigăte.)***Scena a II-a.**

ACEIAȘI, REGELE, REGINA, FIUL LOR, CURTEA.

REGELE.

*(Către mulțime.**Strigăte.)*

Tovarăși ai puterii noastre, fiți sănătoși!
 E zi frumoasă astăzi, ca fapta ce-am făcut-o
 Cu voi toți împreună, și-acum ne bucurăm
 De ce am fost în stare să'ndeplinim atuncea..
 În zece ani cetatea măreț s'a ridicat,

Comori cuprinde într'însa din munca ăstor oameni
 Pe cari zeii noștri cei buni i-au dăruit
 Ca să ne'ndestuleze cu roadele țărânei,
 Iar noi jertfim pe-altare bogate mieii grași
 Și vinul în păhare de aur strălucește.
 Pe lângă vechiul aur al sfintelor comori
 Ce numai în morminte pe morți împodobește
 Se-adaugă într'una bogații negustori,
 Ce vin să cate grâne pe-adâncile corăbii.
 Bielșugul se adună așa, din an în an,
 Si-l vor primi copiii noștri ca tot să-l crească.
 Ferice de mlădița din care s'au născut!
 Spre a rosti spre ceruri dorita rugăciune
 Să vie la altare ai noștri preoți mari!

(Preoții apar.)

Scena a III-a.

ACEIAȘI, PREOȚII.

PREOTUL CEL MARE ASIATIC.

(Face semne sacre în cele patru colțuri ale lumii.)

Așa precum eu semnul cel sfânt îl fac, o zei,
 Puterea noastră meargă spre capetele lumii,
 Căci nu e neam să aibă asupra ei un drept
 Mai mare ca acela ce-l are domnul nostru,
 Și cu a voastră mână bogată în minuni
 Ni dați din nou dorita de bine prevestire

(se roagă fierbinte)

Coboară-te, o fulger, spre semn c'om birui
 Și alte neamuri care-și așteaptă înoirea.
 Grăbește-te, semn strașnic de nouă bătălii,
 Divină spadă care bucăți faci o oștire!

(Uimit că nu se face semnul.)

Dar ce e o zăbavă ce noi n'o merităm?

FIUL REGELUI.

Văzurăți... O lumină veni din acel colț,
De jos, din țerna însăși...

REGINA.

Semn de nenorocire

REGELE.

Cătați de unde vine, prin ce închipuiri,
Vădirea ce aruncă în inimi îndoiala ?

UN GLAS (*uimit*).

Un mort uitat, stă 'n colțuri uitat. Acum îl văd!
În colțu-acela este un biet bătrân ucis...
Ori cine-a fost în stare de el să se atingă ?

GLASURI (*la indigeni.*)

(*cu indignare.*)

E preotul... Minunea venit-a pentru noi...

PREOTUL CEL NOU (*către zei*).

De-i o amenințare, vă rog să ne iertați,
De e o prevestire, să nu-î apuc eu ziua !

(*Curtea se împrăstie speriată.*)

ACTUL al III-lea

Indigenii culeg.

Scena I-a.

INDIGENI.

O FEMEIE.

L-au îngropat ?

ALTA.

Nu încă. Il țin așa zăcând
Pe marginea de apă, și valurile curg
C'un zgomot de durere, de parcă-l plâng, alături.
Ci, noaptea, iar lumina se 'nalță drept și clar
Din oasele spălate de-atâtea ploii de-atuncea.
De-aceia nu cutează de el a se-apropia.
Așa cred ei că 'ntr'însul e o putere-ascunsă,
Și oricine de trupu-i s'atinge, cade mort.

A TREIA FEMEIE.

Așa și este, dacă din neamul cel sălbatec
Al lor se trage, însă, când noi venim la el,
Simțim că ni coboară în suflet mângâierea.

A PATRA FEMEIE.

Și 'ntrevvedem aproape acel ceas fericit
Când va peri în flăcări cetatea, iar pe locu-i

Vom pune iar altarul credinții de demult
Și sfintele-osăminte își vor afla odihna.

(Înaintează cu un grup de bărbați.)

UN BĂRBAT.

Se duc, muncind de moarte, pe țarina străină,
Atât de 'ntristate și slabe ce mai sânt!
Își duc o viață care nu-i vrednică de oameni;
Pe când iubirea noastră le ar încununa
Cu tot ce se cuvine unor femei ca ele.

ALTUL.

Și-acum, tăceți! Cuvântul ce greu îl răsplătesc,
Ei cari au cu dânșii puterea 'ntreagă..

PRIMUL BĂRBAT.

Nu!

Puterea cea mai mare tot e la zeii noștri.
În cerul lor ei rabdă pe dèmonii dușmâni,
Dar ceasul răsbunării pe cei străini îi paște.
Așteaptă, nu e vreme multă, și va veni.
Da, da... În cer și-aice, pe-acest pământ al nostru,
De-o vreme, lucruri care în veci nu s'au văzut
Se fac. Și în cetate izvoarele-au secat:
Nu vreau să deie zeii cei buni un pic de apă.
Aleargă și la râul acesta însetați
Acei ce setea 'n sânge nu pot s'o sature.
Și lupii din pădure la vale-au coborât:
Nu caută o pradă în aste turme-a 'noastre,
Ci, ca și câni de turmă, pe lângă noi trec blânzi,
De dau târcoale lumii de-acolo sus, și urlă
De și se înfioară tot trupul când i-ascuți.

O FEMEIE.

De ce, atunci cu arma de fulger nu-i alungă?..

PRIMUL.

De ce? Dar de o vreme, ei altceva gândesc.
 E plină cetățuia, de zvonuri tănuite,
 Mormintele se cască și iese morții vechi,
 Ce fac de se 'nfioară ostașul cel mai mândru:
 Li-i frică celor cari sânt, totuși, rod de-al lor.

ALTĂ FEMEIE.

Și regele ce face? El are sarcina
 De-a-și apăra supușii, ostașii, toți acei
 Ce sprijină într'insul singur, căci nu-i primește, —
 Cum n'a primit vre-odată pe-acest neam ticălos, —
 Pământul nostru sfântul, ce-l calcă în picioare...
 Odată, de-aproape eu l-am văzut pe dânsul,

A TREIA FEMEIE.

Cum, l-ai văzut? Dar asta e toată grozăvia:
 Spre el nu-i voie nimeni din noi a cuteza
 Să-i vadă fața. Altfel, pe loc își pierde capul.

PRIMUL BĂRBAT.

Așa e... Câți periră, ca unii ce-au uitat
 O lege nemiloasă ca asta. Însă, iată,
 Duceam la râu —, cu coiful stăpânului în mână, —
 Un cal de-al lor, și, astfel, ostașii mă văzură.
 Iar regele cu ochii de drac neadormit
 Privi adânc la mine, și a trecut c'un zâmbet
 Pe fața lui brăzdată de griji și de nevoi.

A PATRA FEMEIE.

Nevoi? Dar ce nevoie pe ei îi poate bate?

PRIMUL BĂRBAT.

Ce știu eu? Fața-i însăși nu e de om senin.

Într'însa se zbat temeri de-o soartă ce-l aşteaptă.
 Aşa sânt toţi aceia ce cată a muri
 De-o moarte misterioasă, cum e ceia ce-i paşte.
 Ci vorba ni se 'ntinse prea mult : soldaţi sosesc,
 Si pe ei parcă-i apasă vre o taină.
 Oricum, ferii în lături... Nu-i bine să 'ntâlnim
 În cale musafirii cu suflete haîne.

Scena a II-a.

(În fund indigenii. Ostaşii se opresc o clipă, vorbind.)

INDIGENI. OSTAŞI.

UN OSTAŞ.

Eu nu mai stau în slujbă. Mai bine mă fac pescar
 ca săracii aştia şi mân vitele la râu ; mai bine plec
 în lume, să cer o pâne la răspântii...

AL DOILEA.

Cum să pleci aşa ? Doar nu sântem năimiţi ai
 regelui : Ni place, rămânem ! De nu, putem porni
 în lume. Sântem doar apărători, şi domnim pe lo-
 curile astea....

AL TREILEA.

Străine....

AL DOILEA.

Străine nu, cu arma noi le-am făcut a' noastre.

PRIMUL BĂRBAT.

Ba da, străine-s. Cum nu-l simţiţi voi oare străin
 acest pământ care se arată totuşi aşa de bun cu noi...

ALT SOLDAT.

Cari nu-l muncim...

AL TREILEA.

Cari nu-l facem să sufere, și ar fi să ni mulțămescă...

O FEMEIE.

Cap de bărbat! Ce pricepi tu? Ori e bucuroasă maica dacă nu-i sângeră țâța de dinții născând ai pruncului ce-l hrănește?

SOLDATUL.

Să fie cum zici tu, femeie, care-ți știi rosturile tale. Dar tu nu vezi, nefiind de strajă în noaptea adâncă și plină de taine ale ei, care vorbesc totuși la cine e în stare să le înțeleagă, tu nu vezi ce vedem noi de cu seară până 'n zorii cari vin, îndurător, să ne scape de temeri nedeslușite și cu atât mai grozave. Nu vezi umbra ce trece și lumina care joacă, nu simți ploaia de stele ce cad spre noi, ca și cum bolta însăși s'ar sparge. N'auzi plânsete ce vin din adâncile morminte. Și nu stai cu sulita gata să străpungi lupii pădurilor ce dau târcoale cetății.

TÂNĂRUL.

Vă aud, voi, părinți și unchi ai noștri..., dar, dacă e așa...

BĂTRÂNII (*în cor*)

Așa este....

TÂNĂRUL.

Fiind așa deci, de ce nu ne suim pe corăbii și nu ne duceți, — de și iubim acest pământ al nașterii noastre —, către țara cea veche, de care râvniți?

UN BĂTRÂN.

De ce? De ce? Dar tu nu știi, copile, care te joci cu luntrile lângă maluri, tu nu știi ce se întâmplă când ieșim cu sfintele corăbii păstrate ca o amintire nenorocită și ca o scumpă comoară, în largul mării. Acolo încremenește, de un timp, orice vas. Sărăcim zilnic că nu ni mai vin până la capăt negustorii, iar, dacă se încearcă unul din noi, el rămâne rob Mării nemișcate. Si nimeni nu se poate apropia de acela care va muri de foame, căci ajunge părtaș soartei lui. Da, da, noi sântem blăstâmați să stăm, să rămânem, să murim, să putrezim aici cu toții..

GLASURI (*dureroase ale străinilor.*)

De ce? De ce?

BĂTRÂNUL.

De ce? Dar mai presus de zeii noștri, în cari credem noi, de zeii ceilalți, în cari credeți voi, mai e ceva. E Ursita de care se țin lumile. E maica bătrână a tuturor zeilor, care ea-i face și ea-i ucide, ea-i mișcă alintându-i în leagăn și ea li cântă, boci-toare fără moarte, tânguirea cea din urmă, ca a ucigașului îndurerat care nu putea decât să ucidă, și va ucide neconținut, pentru ca apoi neconținut să plângă.

(*către un bătrân tovarăș*)

Tu mai știi imnul sacru al morții?..

BĂTRÂNUL CÂNTĂREȚ (*cântă*).

O moarte, doamnă, regină moarte
De ce zădarnic să se mai poarte
Un pas netrebnic pe-acest pământ.
Ne chiamă, maică, iar în mormânt!

Lumina asta în ochi ne doare,
 Ni intră 'n trupuri suliți de soare,
 De raza stelei ne 'nflorăm,
 De orice zgomot ne 'ngrijorăm,

Ce este-aici nu ni mai place,
 Se zbate 'n suflet un dor de pace:
 Destul făcut-am a vieții samă:
 În sânu-ți iarăși ne iea, o mamă!

UN GLAS.

(din grupul indigenilor.)

Auzi, auzi... Osânda ei înșiși și-o rostesc...
(Se aude un lung urlet în cetate.)

UN SOLDAT.

Un glas?... E iarăși glasul pe care toată noaptea-l
 auzim. Vine din munți, suspină din ape, se coboară
 din luceferi și trece spre noi pe podurile de argint
 alb ale lunii... Să ne dăm în lături!..

GLASURI.

Să ne dăm în lături!..

UN GLAS.

Spre cetate sântem siguri... Acolo-s altarele...

ALT GLAS.

Sânt zeii...

ALT GLAS.

E regele...

ALT GLAS.

Da, el, cheia însăși a ființii noastre.

ALT GLAS.

Dar ce se-aude oare acolo în cetate?
Sânt uși care trântite ca tunetul vuiesc,
Apoi un zvon de alte glasuri ce se unesc
În cântecul de moarte al unei lumi ce piere...

SOLDAȚII (*în fugă*).

Da, da, de fapt s'aude de sus așa ceva...
Tăiată ni e calea spre orice-adăpostire
Mai bine ne înghită pe Mare undele!

(*fug spre term.*)

Scena a III-a.

ACEIAȘI REGINA, FIUL REGELUI.
UN ȘEF AL INDIGENILOR, MULȚIME.

REGINA.

(*coborându-se din cetate*.)

Ostași ai noștri, este acum un rege nou :
Cel vechiu de astă mână a fost răpus... Nu-i nimeni
În drept să hotărască de ce o am făcut.
O sigur' apărare în noi găsi-veți iarăși...

GLASURI (*de femei îngrozite*).

Vai, vai, e plin de sânge vărsat regescul pat:
N'a mai văzut o crimă ca asta lumea noastră.
Soția să ucidă un soț nevinovat...
Să vie ispășirea : ritmul purificării!

REGINA.

(*fugind îngrămădită de mulțime*.)

Mă strâng de-aproape dușmani în chiar acest lăcaș.
Ci unde sântei oare, ostași ai țării mele?...

Și tu, soț pentru care făcuiu grozava faptă.
De ce în ajutoru-mi nu vii? Ostașii nu-s
Decât o ceată care înspăimântată fuge...

FIUL REGELUI.

Aștepți pe soțul care prin crimă l-ai ales?
Murind de-această mână prin mine îți trimete
Cuțitul chiar prin care acum s'a săvârșit:
Primește-l deci în sânul din care-mi veni viața.

(O străpunse.)

Nu e fărădelege, când zeii poruncesc,
Și peste datoria de sânge ce ne ține.
Cetatea blăstămată în flăcări va peri:
Eu însumi am aprins-o din patru părți de-odată...
Cu dânsa piere taina ce ne-a încremenit
Aice, în păcatul cel vechiu.... Către corăbii!

ȘEFUL INDIGENILOR.

(Înaintea flăcărilor care distrug cetatea.)

Ce faptă fără samăn de crudă s'a 'mplinit
Și ce pedeapsă dreaptă! Plecați în lumea voastră
Și calea să vă fie ușoară înapoi!
Noi ducem zeii noștri spre templele aprinse:
Voința lor va face de va zbura în vânt
Cenușa de pe țerna acestor sfinte locuri.
Mai sus decât durerea acelor ce-au murit
Să se înalțe iarăși nemai uitatul cântec
Și jocurile noastre sfintească țerna ta,
Pământ pe care nimeni în veci nu-l va supune!

(se leagă vechiul cântec și danțul pământenilor.)

SFÂRȘIT.

TABLA ACTELOR

	<u>Pagina</u>
Actul I-ii	5
Actul al II-lea	14
Actul al III-lea	22
